כיתה י' | תנ"ך | שיעור 3 מתוך 5 | 45 דק' | שמות טז, א-לו

ממלכתי: סיפורי יציאת מצרים והמסע במדבר (שמות יד-יח) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.

המן במדבר: "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את תלונת העם במדבר סין, את ירידת השליו והמן ואת דיני הליקוט, ה"משנה" ביום השישי והשבת (טז, א-לו)
- התלמידים ינתחו את המחלוקת בין רש"י לרמב"ן בפירוש "לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם־לֹא"
- התלמידים ידונו בשאלות של אמון, "די" ו"יותר מדי", ושל צרכים מול רצונות

❓ השאלה הגדולה של השיעור

למה ה' נותן לחם "דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ" ולא מחסן מלא לחודש?

המן יורד כל בוקר, מי שמשאיר ממנו למחר מוצא אותו מתליע, וביום השישי יורד "לֶחֶם מִשְׁנֶה". מה בדיוק בודקים כאן? הפסוק אומר "לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ", והפרשנים חלוקים מה הניסיון.

🧪 פתיחה

שואלים: אילו הייתם מקבלים כל יום בדיוק את מה שאתם צריכים ליום אחד, לא יותר, הייתם מרגישים ביטחון או חרדה? רושמים על הלוח את שתי העמדות. אחרי דיון קצר: זה המצב שבו נמצא העם בפרק טז.

📖 הסבר למורה

בחודש השני לצאתם ממצרים העם מגיע למדבר סין ומתלונן: "בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל־סִיר הַבָּשָׂר, בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע". ה' עונה: "הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם", ובערב מגיע השליו. משה ואהרן אומרים לעם שהתלונה אינה עליהם: "וְנַחְנוּ מָה".

בבוקר שכבת טל, ותחתיה "דַּק מְחֻסְפָּס – דַּק כַּכְּפֹר, עַל־הָאָרֶץ". העם שואל "מָן הוּא", כי לא ידעו מה הוא. כל אחד לוקט עומר לנפש, ופלא: "וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה, וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר". מי שהשאיר למחר, "וַיָּרֻם תּוֹלָעִים, וַיִּבְאַשׁ".

ביום השישי לוקטים כפול, והמן לא מתקלקל בשבת. משה אומר "כִּי־שַׁבָּת הַיּוֹם לַה': הַיּוֹם, לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה", ובכל זאת יש שיוצאים ללקוט ואינם מוצאים. בסוף הפרק מצווה לשמור צנצנת מן "לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם", והפרק מציין שהעם אכל מן ארבעים שנה.

📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

שמות פרק טז, פסוקים א-טו

(א) וַיִּסְעוּ, מֵאֵילִם, וַיָּבֹאוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל אֶל־מִדְבַּר־סִין, אֲשֶׁר בֵּין־אֵילִם וּבֵין סִינָי – בַּחֲמִשָּׁה עָשָׂר יוֹם לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי, לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(ב) וילינו וַיִּלֹּונוּ כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, עַל־מֹשֶׁה וְעַל־אַהֲרֹן – בַּמִּדְבָּר.

(ג) וַיֹּאמְרוּ אֲלֵהֶם בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, מִי־יִתֵּן מוּתֵנוּ בְיַד־ה' בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם, בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל־סִיר הַבָּשָׂר, בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע: כִּי־הוֹצֵאתֶם אֹתָנוּ אֶל־הַמִּדְבָּר הַזֶּה, לְהָמִית אֶת־כָּל־הַקָּהָל הַזֶּה בָּרָעָב.

(ד) וַיֹּאמֶר ה' אֶל־מֹשֶׁה, הִנְנִי מַמְטִיר לָכֶם לֶחֶם מִן־הַשָּׁמָיִם; וְיָצָא הָעָם וְלָקְטוּ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ, לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם־לֹא.

(ה) וְהָיָה בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, וְהֵכִינוּ אֵת אֲשֶׁר־יָבִיאוּ; וְהָיָה מִשְׁנֶה, עַל אֲשֶׁר־יִלְקְטוּ יוֹם יוֹם.

(ו) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל־כָּל־בְּנֵי יִשְׂרָאֵל: עֶרֶב – וִידַעְתֶּם, כִּי ה' הוֹצִיא אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(ז) וּבֹקֶר, וּרְאִיתֶם אֶת־כְּבוֹד ה', בְּשָׁמְעוֹ אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶם, עַל־ה'; וְנַחְנוּ מָה, כִּי תלונו תַלִּינוּ עָלֵינוּ.

(ח) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, בְּתֵת ה' לָכֶם בָּעֶרֶב בָּשָׂר לֶאֱכֹל וְלֶחֶם בַּבֹּקֶר לִשְׂבַּע, בִּשְׁמֹעַ ה' אֶת־תְּלֻנֹּתֵיכֶם, אֲשֶׁר־אַתֶּם מַלִּינִם עָלָיו; וְנַחְנוּ מָה, לֹא־עָלֵינוּ תְּלֻנֹּתֵיכֶם כִּי עַל־ה'.

(ט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֶל־אַהֲרֹן, אֱמֹר אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, קִרְבוּ לִפְנֵי ה': כִּי שָׁמַע, אֵת תְּלֻנֹּתֵיכֶם.

(י) וַיְהִי, כְּדַבֵּר אַהֲרֹן אֶל־כָּל־עֲדַת בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, וַיִּפְנוּ, אֶל־הַמִּדְבָּר; וְהִנֵּה כְּבוֹד ה', נִרְאָה בֶּעָנָן.

(יא) וַיְדַבֵּר ה', אֶל־מֹשֶׁה לֵאמֹר.

(יב) שָׁמַעְתִּי, אֶת־תְּלוּנֹּת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל – דַּבֵּר אֲלֵהֶם לֵאמֹר בֵּין הָעַרְבַּיִם תֹּאכְלוּ בָשָׂר, וּבַבֹּקֶר תִּשְׂבְּעוּ־לָחֶם; וִידַעְתֶּם, כִּי אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם.

(יג) וַיְהִי בָעֶרֶב – וַתַּעַל הַשְּׂלָו, וַתְּכַס אֶת־הַמַּחֲנֶה; וּבַבֹּקֶר, הָיְתָה שִׁכְבַת הַטַּל, סָבִיב, לַמַּחֲנֶה.

(יד) וַתַּעַל, שִׁכְבַת הַטָּל; וְהִנֵּה עַל־פְּנֵי הַמִּדְבָּר, דַּק מְחֻסְפָּס – דַּק כַּכְּפֹר, עַל־הָאָרֶץ.

(טו) וַיִּרְאוּ בְּנֵי־יִשְׂרָאֵל, וַיֹּאמְרוּ אִישׁ אֶל־אָחִיו מָן הוּא – כִּי לֹא יָדְעוּ, מַה־הוּא; וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֲלֵהֶם, הוּא הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר נָתַן ה' לָכֶם לְאָכְלָה.

שמות פרק טז, פסוקים טז-לו

(טז) זֶה הַדָּבָר, אֲשֶׁר צִוָּה ה', לִקְטוּ מִמֶּנּוּ, אִישׁ לְפִי אָכְלוֹ: עֹמֶר לַגֻּלְגֹּלֶת, מִסְפַּר נַפְשֹׁתֵיכֶם – אִישׁ לַאֲשֶׁר בְּאָהֳלוֹ, תִּקָּחוּ.

(יז) וַיַּעֲשׂוּ־כֵן, בְּנֵי יִשְׂרָאֵל; וַיִּלְקְטוּ, הַמַּרְבֶּה וְהַמַּמְעִיט.

(יח) וַיָּמֹדּוּ בָעֹמֶר – וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה, וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר: אִישׁ לְפִי־אָכְלוֹ, לָקָטוּ.

(יט) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, אֲלֵהֶם: אִישׁ, אַל־יוֹתֵר מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר.

(כ) וְלֹא־שָׁמְעוּ אֶל־מֹשֶׁה, וַיּוֹתִרוּ אֲנָשִׁים מִמֶּנּוּ עַד־בֹּקֶר, וַיָּרֻם תּוֹלָעִים, וַיִּבְאַשׁ; וַיִּקְצֹף עֲלֵהֶם, מֹשֶׁה.

(כא) וַיִּלְקְטוּ אֹתוֹ בַבֹּקֶר בַּבֹּקֶר, אִישׁ כְּפִי אָכְלוֹ; וְחַם הַשֶּׁמֶשׁ, וְנָמָס.

(כב) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, לָקְטוּ לֶחֶם מִשְׁנֶה – שְׁנֵי הָעֹמֶר, לָאֶחָד; וַיָּבֹאוּ כָּל־נְשִׂיאֵי הָעֵדָה, וַיַּגִּידוּ לְמֹשֶׁה.

(כג) וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם, הוּא אֲשֶׁר דִּבֶּר ה' – שַׁבָּתוֹן שַׁבַּת־קֹדֶשׁ לַה', מָחָר: אֵת אֲשֶׁר־תֹּאפוּ אֵפוּ, וְאֵת אֲשֶׁר־תְּבַשְּׁלוּ בַּשֵּׁלוּ, וְאֵת כָּל־הָעֹדֵף, הַנִּיחוּ לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד־הַבֹּקֶר.

(כד) וַיַּנִּיחוּ אֹתוֹ עַד־הַבֹּקֶר, כַּאֲשֶׁר צִוָּה מֹשֶׁה; וְלֹא הִבְאִישׁ, וְרִמָּה לֹא־הָיְתָה בּוֹ.

(כה) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אִכְלֻהוּ הַיּוֹם, כִּי־שַׁבָּת הַיּוֹם לַה': הַיּוֹם, לֹא תִמְצָאֻהוּ בַּשָּׂדֶה.

(כו) שֵׁשֶׁת יָמִים, תִּלְקְטֻהוּ; וּבַיּוֹם הַשְּׁבִיעִי שַׁבָּת, לֹא יִהְיֶה־בּוֹ.

(כז) וַיְהִי בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי, יָצְאוּ מִן־הָעָם לִלְקֹט; וְלֹא, מָצָאוּ.

(כח) וַיֹּאמֶר ה', אֶל־מֹשֶׁה: עַד־אָנָה, מֵאַנְתֶּם, לִשְׁמֹר מִצְוֹתַי, וְתוֹרֹתָי.

(כט) רְאוּ, כִּי־ה' נָתַן לָכֶם הַשַּׁבָּת – עַל־כֵּן הוּא נֹתֵן לָכֶם בַּיּוֹם הַשִּׁשִּׁי, לֶחֶם יוֹמָיִם; שְׁבוּ אִישׁ תַּחְתָּיו, אַל־יֵצֵא אִישׁ מִמְּקֹמוֹ – בַּיּוֹם הַשְּׁבִיעִי.

(ל) וַיִּשְׁבְּתוּ הָעָם, בַּיּוֹם הַשְּׁבִעִי.

(לא) וַיִּקְרְאוּ בֵית־יִשְׂרָאֵל אֶת־שְׁמוֹ, מָן; וְהוּא, כְּזֶרַע גַּד לָבָן, וְטַעְמוֹ, כְּצַפִּיחִת בִּדְבָשׁ.

(לב) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה, זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צִוָּה ה' – מְלֹא הָעֹמֶר מִמֶּנּוּ, לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם: לְמַעַן יִרְאוּ אֶת־הַלֶּחֶם, אֲשֶׁר הֶאֱכַלְתִּי אֶתְכֶם בַּמִּדְבָּר, בְּהוֹצִיאִי אֶתְכֶם, מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם.

(לג) וַיֹּאמֶר מֹשֶׁה אֶל־אַהֲרֹן, קַח צִנְצֶנֶת אַחַת, וְתֵן־שָׁמָּה מְלֹא־הָעֹמֶר, מָן; וְהַנַּח אֹתוֹ לִפְנֵי ה', לְמִשְׁמֶרֶת לְדֹרֹתֵיכֶם.

(לד) כַּאֲשֶׁר צִוָּה ה', אֶל־מֹשֶׁה; וַיַּנִּיחֵהוּ אַהֲרֹן לִפְנֵי הָעֵדֻת, לְמִשְׁמָרֶת.

(לה) וּבְנֵי יִשְׂרָאֵל, אָכְלוּ אֶת־הַמָּן אַרְבָּעִים שָׁנָה – עַד־בֹּאָם, אֶל־אֶרֶץ נוֹשָׁבֶת: אֶת־הַמָּן, אָכְלוּ – עַד־בֹּאָם, אֶל־קְצֵה אֶרֶץ כְּנָעַן.

(לו) וְהָעֹמֶר, עֲשִׂרִית הָאֵיפָה הוּא.

בפסוקים טז, ב וטז, ז הכתיב שונה מן הקרי: מובאת המילה הכתובה בלי ניקוד ואחריה הקרי המנוקד, כמו במכון ממרא. שם ה' מובא בכתיב ה'.

⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "לְמַעַן אֲנַסֶּנּוּ הֲיֵלֵךְ בְּתוֹרָתִי אִם־לֹא" (שמות טז, ד)

💭 **מפרשים:** רש"י: הניסיון הוא "אִם יִשְׁמְרוּ מִצְוֹות הַתְּלוּיוֹת בּוֹ, שֶׁלֹּא יוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יֵצְאוּ בַּשַּׁבָּת לְלַקֵּט". רמב"ן חולק: "וְאֵינֶנּוּ נָכוֹן"; הניסיון הוא עצם התלות, "כִּי נִסָּיוֹן הוּא לָהֶם שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדָם מָזוֹן".

📜 **כתוב:** "וְלָקְטוּ דְּבַר־יוֹם בְּיוֹמוֹ" (שמות טז, ד)

💭 **מפרשים:** רש"י: "צָרֵךְ אֲכִילַת יוֹם יִלְקְטוּ בְּיוֹמוֹ וְלֹא הַיּוֹם לְצָרֵךְ מָחָר". אבן עזרא: טעם הניסיון "שיצטרך אלי בכל יום". ספורנו רואה את הצד השני: התורה ניתנת למי שמתפרנס "שֶׁלֹּא בְּצַעַר".

📜 **כתוב:** "וְנַחְנוּ מָה" (שמות טז, ז)

💭 **מפרשים:** רש"י: "מָה אֲנַחְנוּ חֲשׁוּבִין": משה ואהרן מסירים מעצמם את החשיבות ומפנים את העם אל ה'. חז"ל למדו מכאן על ענוותנותו של משה (חולין פט ע"א, סיכום שלנו).

👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

חומרים: תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: ביטחון או חרדה כשמקבלים רק "ליום אחד" (4 דקות)
2. קריאה: טז, א-טו, התלונה, ההבטחה, השליו והמן (9 דקות)
3. דיני המן (טז-כא): עומר לנפש, "לא העדיף ולא החסיר", ומה שהותירו (7 דקות)
4. עיון בזוגות: "למען אנסנו", רש"י מול רמב"ן (10 דקות)
5. השבת והמשנה (כב-ל) וצנצנת המן (לא-לו) (8 דקות)
6. דיון ערכי וכרטיס יציאה (7 דקות)

💬 שאלות לדיון

הבנה (מה כתוב?)

1. על מה מתלונן העם בפסוק ג? למה הם משווים את המדבר?

2. מה קרה למי שהשאיר מן למחר? ומה קרה למן ששמרו לשבת?

פרשנות (מה זה אומר?)

1. מה ההבדל בין הניסיון לפי רש"י לבין הניסיון לפי רמב"ן? איזה מהם קרוב יותר לפשט הפסוק לדעתכם?
2. מה פירוש "וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה, וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר"? איזה רעיון חברתי אפשר לראות כאן?

הערכה (מה דעתי?)

1. האם "בדיוק מספיק" הוא מצב טוב? מתי הרצון לאגור הוא אחריות, ומתי הוא חוסר אמון?
2. המן מלמד את העם לעצור ביום השביעי. מה המשמעות של יום מנוחה קבוע בחיים של היום?

🏁 סיכום השיעור

העם רעב ומתגעגע ל"סיר הבשר". ה' נותן להם לחם מן השמים, אבל רק "דבר יום ביומו", ולפני שבת "לחם משנה". לפי רש"י הניסיון הוא שמירת המצוות שבמן; לפי רמב"ן הניסיון הוא עצם התלות היומיומית. המן מלמד אמון, די, ושבת.

🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

בסוף השיעור כל תלמיד כותב: "המן מלמד אותי ש_____".

🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

ממלכתי

- קריאה ספרותית: הניגוד בין "סיר הבשר" במצרים ל"דבר יום ביומו" במדבר; מילות המפתח "לחם", "לקט" ו"שבע".
- דיון חברתי: "וְלֹא הֶעְדִּיף הַמַּרְבֶּה, וְהַמַּמְעִיט לֹא הֶחְסִיר" כרעיון של שוויון וצדק בחלוקה; השוואה לוויכוחים של היום על צריכה ואגירה.
- השבת כמוסד חברתי: יום מנוחה שבו אין ליקוט ואין עבודה, והיום הראשון שבו העם "שובת" (ל).
- דיון פתוח: געגועים לעבר ("היה פעם טוב יותר") מול התמודדות עם ההווה.

ממלכתי-דתי (חמ"ד)

- מחלוקת רש"י ורמב"ן (טז, ד) על מהות הניסיון; רמב"ן: "לְנַסּוֹתָם וּלְהֵטִיב לָהֶם בָּאַחֲרוֹנָה, שֶׁיַּאֲמִינוּ בּוֹ לְעוֹלָם".
- מידת הביטחון: "וְלֹא הַיּוֹם לְצַרְךָ מָחָר"; ובצנצנת המן אמר ירמיהו לדורו "הַרְבֵּה שְׁלוּחִין יֵשׁ לוֹ לַמָּקוֹם לְהָכִין מָזוֹן לִירֵאָיו" (רש"י טז, לב).
- השבת במן: רש"י (טז, כט) "נֵס נַעֲשָׂה בְּכָל עֶרֶב שַׁבָּת לָתֵת לָכֶם לֶחֶם יוֹמַיִם"; מכאן מנהג לחם משנה בסעודות שבת (סיכום שלנו).

- ענווה: "וְנַחְנוּ מָה", ורש"י "מָה אֲנַחְנוּ חֲשׁוּבִין".

💡 הערות למורה

כדאי להביא לכיתה שתי חלות מכוסות ולשאול מה הן מזכירות; זו פתיחה טובה לפסוקים כב-ל. אפשר להשוות לדברים ח, ג "לא על הלחם לבדו יחיה האדם", שמזכיר את המן. בכיתה ממלכתית מתאים להדגיש את הפן החברתי של החלוקה השוויונית. למתקשים: דף עם תמיכה.

📝 בדף העבודה

התלונה והגעגועים למצרים, דיני המן, המחלוקת בין רש"י לרמב"ן על "למען אנסנו", השבת והלחם המשנה, שאלה בסגנון בגרות ומחוון. יש גם גרסה עם תמיכה.

מקורות

- שמות טז (מכון ממרא)
- רש"י על שמות טז, ד (ספריא)
- רמב"ן על שמות טז, ד (ספריא)
- אבן עזרא על שמות טז, ד (ספריא)
- ספורנו על שמות טז, ד (ספריא)
- רש"י על שמות טז, ז (ספריא)
- רש"י על שמות טז, כט (ספריא)
- רש"י על שמות טז, לב (ספריא)

מחוון: המן במדבר: "למען אנסנו הילך בתורתי אם לא"

1. "בְּשִׁבְתֵּנוּ עַל־סִיר הַבָּשָׂר, בְּאָכְלֵנוּ לֶחֶם לָשֹׂבַע". הם זוכרים את האוכל ושוכחים את השעבוד ואת הקושי.
2. בערב: שליו, "וַתַּעַל הַשְּׂלָו, וַתְּכַס אֶת־הַמַּחֲנֶה". בבוקר: מן, "דַּק מְחֻסְפָּס – דַּק כַּכְּפֹר, עַל־הָאָרֶץ".
3. כל אחד מצא שיש לו בדיוק עומר לנפש, בלי קשר לכמה ליקט. מי שהשאיר, "וַיָּרֻם תּוֹלָעִים, וַיִּבְאַשׁ".
4. רש"י: הניסיון הוא שמירת המצוות שבמן, "שֶׁלֹּא יוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ וְלֹא יֵצְאוּ בַּשַּׁבָּת לְלַקֵּט". רמב"ן: הניסיון הוא התלות עצמה, "שֶׁלֹּא הָיָה בְּיָדָם מָזוֹן", ובכל זאת הלכו אחרי ה'.
5. ביום השישי לוקטים "לֶחֶם מִשְׁנֶה – שְׁנֵי הָעֹמֶר, לָאֶחָד", והמן לא מסריח. בשבת אין מן; היוצאים ללקוט "וְלֹא, מָצָאוּ".
6. משה ואהרן אומרים שהתלונה היא על ה' ולא עליהם. רש"י: "מָה אֲנַחְנוּ חֲשׁוּבִין". מנהיג טוב לא מציב את עצמו במרכז.
7. א. רש"י: הניסיון בשמירת המצוות הקשורות במן (לא להותיר, לא לצאת בשבת). רמב"ן: הניסיון הוא שלא היה להם מזון בידם, "וְיוֹרֵד לָהֶם דְּבַר יוֹם בְּיוֹמוֹ", ובכל זאת הלכו אחרי ה'. ב. לפי רש"י: השבת היא אחת המצוות שנבדקו, והיוצאים ללקוט נכשלו בה. לפי רמב"ן: ביום השישי צריך לסמוך שהמשנה יחזיק עד מחרת, ובשבת לסמוך שלא יהיה רעב. ג. תשובה אישית מנומקת. ניקוד מוצע: א 8 (4+4); ב 6 (3+3); ג 6.

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו, אור החיים ומקורות חז"ל, מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה' מובא בכתיב ה'. ממלכתי: סיפורי יציאת מצרים והמסע במדבר (שמות יד-יח) נלמדים בחטיבה העליונה בלימודי התנ"ך (קריאה צמודה, ניתוח ספרותי ודיון ערכי); יש לבדוק מול תכנית הבגרות העדכנית ובחירת בית הספר. חמ"ד: לימוד חומש עם פרשנים (רש"י, רמב"ן, אבן עזרא, ספורנו ומדרש); הפרשנות מסומנת כפרשנות. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.